

Burgerschap

Basisschool De Veldhof EYGELSHOVEN

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Onze schoolgegevens	4
2 De context	5
2.1 De wet Burgerschap	5
2.2 De Kerndoelen	5
2.3 Het onderzoekskader	6
2.4 Onze Bouwstenen	7
3 Onze school	8
3.1 Kenmerken van onze school	8
3.2 Risico's	8
3.3 Kennis van diversiteit	9
4 Ons schoolconcept	10
4.1 Algemeen	10
4.2 Missie	10
4.3 Kernwaarden	10
4.4 Basiswaarden van de democratische rechtsstaat	10
4.5 Visie	11
4.6 Doelen bouwstenen burgerschap	12
4.7 Visie-uitspraken	13
4.8 Hoofddoelen en burgerschap	13
4.9 Sociale en maatschappelijke competenties	13
5 Uitwerking doelen bouwstenen	15
5.1 Sociale ontwikkeling	15
5.2 Democratisch burgerschap	16
5.3 Participatief (maatschappelijk) Burgerschap	18
5.4 Digitaal burgerschap	21
5.5 Identiteit, solidariteit, seksualiteit en diversiteit	22
5.6 Maatschappelijke thema's	23
5.7 Algemene en culturele ontwikkeling	24
5.8 Internationalisering	24
6 Ons aanbod en onze aanpak	25
6.1 Ons schoolcurriculum 1	25
6.2 Toetsing en afsluiting	25
6.3 Onze aanpak	25
6.4 De School als oefenplaats	27
6.5 Ons schoolcurriculum	27
7 Zorg voor kwaliteit	28
7.1 Algemeen	28
7.2 Kwaliteitszorg	28
7.3 Monitoring Burgerschap	28
7.4 Publieke verantwoording	29
7.5 De module Burgerschap	29

8 Taakverdeling

30

8.1 Organisatie (wie doet wat)

30

1 Inleiding

1.1 Inleiding

School is een plek om leerlingen op te leiden voor het leven. Een plek om hun menselijkheid te ontdekken en de moed te kunnen vinden om de wereld voort te zetten. In de kern gaat burgerschap om de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.

Vanuit de termen kwalificatie, socialisatie en persoonlijkheidsvorming (subjectificatie) geven wij binnen MOVARE invulling aan ons burgerschapsonderwijs. Hierin houden wij rekening met de vraag vanuit de wet(2021) om actief burgerschap, sociale cohesie en sociale integratie op een doelgerichte en samenhangende wijze te bevorderen en hiermee sluiten wij tevens aan op de standaard OP0 (2023).

In dit beleidsstuk beschrijven we onze visie, de manier waarop we burgerschap hebben ingericht(leerdoelen, aanbod en samenhang), onze praktische aanpak en de wijze waarop we burgerschap evalueren.

Dit beleidsstuk biedt ons een gezamenlijk concept over wat burgerschap inhoudt, en een raamwerk om concreet invulling te geven aan ons burgerschapsonderwijs.

1.2 Onze schoolgegevens

Gegevens van de school	
Instellingscode	07UH
Schoolnaam	Basisschool De Veldhof
Directeur	
Adres	Anselderlaan 10
Postcode + Plaats	6471 GL EYGELSHOVEN
E-mailadres	onbekend@mijnschoolplan.nl
Telefoonnummer	onbekend

2 De context

2.1 De wet Burgerschap

Sinds 2006 is iedere school bij wet verplicht om aandacht te besteden aan burgerschapsvorming. Op 17-11-2020 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de nieuwe aangepaste burgerschapswet (de wet is ingegaan op 01-08-2021). De nieuwe wet heeft als doel het versterken van het burgerschapsonderwijs en het verduidelijken van de taken en de rollen van het bestuur en de school. Burgerschapsonderwijs krijgt met de wet ook een meer verplichtend karakter. De wettelijke burgerschapsopdracht bepaalt:

1. Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:
 - o het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school
 - o het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving
 - o het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.
2. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het derde lid, onder c, genoemde verschillen.

Wat betekent de wet concreet voor onze school? Onze school dient allereerst een eigen visie en eigen doelen te ontwikkelen voor burgerschapsonderwijs. Op basis van onze visie en onze doelen kunnen we dan een samenhangend programma (curriculum) voor de burgerschapsvorming van onze leerlingen ontwikkelen. Het curriculum zal moeten verduidelijken hoe wij burgerschap in de verschillende leerjaren bevorderen, wat leerlingen concreet leren en hoe er geëvalueerd wordt. Ook spreekt het wetsvoorstel over basiswaarden van de democratische rechtstaat. Onze school zal helder moeten maken op welke manier deze basiswaarden herkenbaar in ons onderwijs vorm krijgen. Ons schoolbestuur (het bevoegd gezag) heeft een zorgplicht voor de schoolcultuur. De regering vindt het nodig om een bredere basis te creëren om te kunnen ingrijpen indien een schoolcultuur antidemocratische elementen bevat.

We houden zelf ruimte om inhoud en vorm te geven aan burgerschapsonderwijs. Dat is het logische gevolg van de vrijheid van onderwijs. Maar, de wet laat zien dat er wel een aantal zaken verplicht is:

1. Zorgen voor kennis van de democratie en de rechtsstaat zelf, alsmede de grondrechten
2. Zorgen voor kennis van en inzicht in de werking van en respect voor de basiswaarden
3. In ieder geval (ook) aandacht besteden aan vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit
4. Ontwikkelen van sociale competenties
5. Ontwikkelen van maatschappelijke competenties
6. Een oefenplaats zijn waarin actief kan worden geoefend met de basiswaarden

2.2 De Kerndoelen

In de vormgeving van ons curriculum Burgerschap houden wij rekening met de kerndoelen die mede vorm geven aan burgerschapsonderwijs. Deze kerndoelen moeten herkenbaar terugkomen in ons curriculum en in onze lessen.

De primaire kerndoelen die relateren aan burgerschap zijn:

Kerndoel 36: De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.

Kerndoel 37: De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.

Kerndoel 38: De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

Andere kerndoelen die gerelateerd kunnen worden aan Burgerschap zijn:

Kerdoel 34: De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.

Kerdoel 35: De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.

Kerdoel 39: De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Kerdoel 47: De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.

Kerdoel 53: De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

Nieuwe conceptkerndoelen burgerschap

Op dit moment zijn in maart 2024 de conceptkerndoelen burgerschap uitgebracht, welke vanaf schooljaar 2024-2025 landelijk getoetst en beproefd zullen worden aan de praktijk. Na aanscherping zullen deze opnieuw aangeboden worden aan het ministerie van OCW.

Zodra de deze kerndoelen zijn vastgesteld, zullen we deze ook opnemen binnen ons beleid en onze vastgestelde inhoud hieraan koppelen. Vooralsnog zullen wij in de huidige samenstelling van ons curriculum de bovenstaande kerndoelen als uitgangspunt nemen.

2.3 Het onderzoekskader

De standaarden hebben betrekking op aspecten van kwaliteit, waaronder het onderwijs gericht op bevordering van burgerschap. Hieronder wordt aangegeven in welke standaarden onderdelen van burgerschap aan de orde zijn. Het toezicht op burgerschap is integraal onderdeel van het inspectietoezicht en omvat, al naar gelang de situatie, aandacht voor een of meer onderdelen, en krijgt aandacht als apart thema of in samenhang met andere aspecten van kwaliteit.

Bevordering burgerschap

De wettelijke burgerschapsopdracht bepaalt dat onderwijs actief burgerschap en sociale cohesiebevordert. Bij het toezicht hanteert de inspectie geen 'eigen' eisen; alleen de wet is uitgangspunt, die bevat minimeisen. Dat betekent dat zolang scholen aan wettelijke eisen voldoen, invullingen gekozen kunnen worden die passen bij de school. De wettelijke eisen zijn in de standaarden verwerkt en deze zijn hieronder weergegeven.

Standaarden schoolniveau waarin burgerschap verantwoord wordt:

OP0 Basisvaardigheden
OP1 Aanbod
OP2 Zicht op ontwikkeling en begeleiding
OP3 Pedagogisch-didactisch handelen
VS1 Veiligheid
VS2 Schoolklimaat
OR2 Sociale en maatschappelijke competenties
SKA1 Visie, ambities en doelen
SKA2 Uitvoering en kwaliteitscultuur
SKA3 Evaluatie, verantwoording en dialoog

Standaarden bestuursniveau

BKA1 Visie, ambities en doelen
BKA2 Uitvoering en kwaliteitscultuur
BKA3 Evaluatie, verantwoording en dialoog

De wet vraagt:

- 1) Actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze te bevorderen (standaarden OP0, OP2, OR2).waarbij de volgende elementen op herkenbare wijze terugkomen in het onderwijs:
- 2) kennis van en het respect voor basiswaarden van de democratische rechtsstaat worden bevorderd (standaarden OP0, VS1, VS2);
- 3) sociale en maatschappelijke competenties worden ontwikkeld (standaarden OP0, VS2);
- 4) de schoolcultuur is in overeenstemming met basiswaarden, leerlingen worden gestimuleerd daarmee te oefenen en de school draagt zorg voor een veilige omgeving waarin leerlingen en personeel zich geaccepteerd voelen (standaarden OP3, VS1, VS2).

2.4 Onze Bouwstenen

Bouwstenen zijn het resultaat van een zorgvuldig ontwikkeltraject door leraren en curriculum experts(SLO). Samen met input van een groot aantal organisatie, deskundigen en scholen zijn deze bouwstenen ontstaan. De bouwstenen zijn de basis waarop onze school aan de slag is gegaan met burgerschapsonderwijs. Deze bouwstenen zullen als rode leidraad door het beleidsplan burgerschap heen lopen. Ze helpen ons om doelgericht en in samenhang te werken aan burgerschapsonderwijs. Zo zijn er doelstellingen geformuleerd én is de leer inhoud van het curriculum gestaafd op doelstellingen vanuit deze bouwstenen. Binnen MOVARE werkt iedere school middels deze bouwstenen. Op deze wijze zorgen wij ervoor dat er een gezamenlijke taal ontstaat en wij over hetzelfde praten als het om Burgerschap gaat.

Onze bouwstenen zijn:

Bouwstenen	Gaat Over:
Sociale ontwikkeling	Het sociaal emotioneel leren.
Democratisch burgerschap	Over de basiswaarden binnen de thema's Vrijheid-gelijkheid-Macht en Inspraak en het vertalen daarvan binnen een democratische cultuur.
Participatief(maatschappelijk) Burgerschap	De manier waarop je deelneemt aan de maatschappij.
Identiteit	De manier waarop je je wilt definiëren als mens.
Solidariteit	De manier waarop je vorm geeft aan de relatie/betrokkenheid met de ander.
Diversiteit	De manier waarop jij omgaat met de verschillen tussen jezelf en mensen.

Optioneel, en daarmee niet verplicht zijn:

Bouwsteen
Digitaal Burgerschap
Algemene en Culturele Vorming

3 Onze school

3.1 Kenmerken van onze school

Om effectief gestalte te geven aan burgerschapsonderwijs vinden wij het noodzakelijk om de 'omgeving' van de school in kaart te brengen. Immers, goed burgerschapsonderwijs sluit aan bij de leefwereld van de leerlingen, hun interesses, hun problemen en bij de risico's die hiermee gepaard gaan. Allereerst geven we korte typering van de leerlingen, de ouders en de omgeving van de school, en vervolgens beschrijven we de mogelijke risico's. Het laatste is van belang om de leerstof en de aanpak vast te stellen.

Wij verwijzen naar ons onderwijsplan voor een diepgaandere beschrijving van de kenmerken van onze school. Zie bijlage.

Aspect	Korte typering
De leerlingen	Onze leerlingen wonen in Eygelshoven, Landgraaf of Heerlen. De schoolweging (2024) is 32,53 en de spreiding is 6,47. Wij verwijzen hierbij naar ons uitgebreide onderwijsplan voor wat betreft meer gegevens over onze schoolpopulatie, resultaten, etc.
De ouders	33% van de ouders heeft een relatief laag inkomen. 24% van de gezinnen betreft een één oudergezin. van 17% van de gezinnen heeft de vader of moeder een niet Nederlandse afkomst. (NCO 2023).
De omgeving	De omgeving van onze school betreft het "dorp" Eygelshoven, een deel van de gemeente Kerkrade (Kerkrade-Noord). Een van oudsher mijnwerkersgebied. Families kennen elkaar en wonen ook al generaties lang in Eygelshoven; echter er zijn ook steeds meer gezinnen die vanuit Heerlen, Landgraaf of andere delen van Kerkrade in Eygelshoven komen wonen. Een huis met buitenruimte is (nog) betaalbaar. In Eygelshoven zijn, naast de oude mijnwerkers delen, ook nieuwbouwhuizen in delen verzezen. Er is een hecht verenigingsleven, er is een oude dorpskern. Totaal aantal inwoners in Eygelshoven in 2023 is 5.857, waarvan 3.330 ouder dan 45 jaar. Het opleidingsniveau van de inwoners tussen de 15 en 75 jaar is: 32,1% laag, 48,3 middel en 19,5 hoog. Het gemiddeld inkomen van de inwoners van Eygelshoven is 25.918 euro in 2021 (Allecijfers.nl).

Bijlagen

1. Onderwijsplan.

3.2 Risico's

Gelet op de kenmerken van de leerlingen, de ouders en de omgeving zien wij de volgende risico's voor de ontwikkeling van burgerschap in de thuissituatie.

Risico's voor de sociale ontwikkeling	33% van onze leerlingen komt uit een gezin waarvan de ouders een relatief laag inkomen hebben. 17% van de leerlingen heeft een ouder met een niet Nederlandse afkomst. 24% van onze leerlingen komt uit een één-oudergezin (NCO 2023).
Risico's voor democratisch burgerschap	"Vrijheid, gelijkheid, macht en inspraak": Gezien het relatief lage inkomen, het stemgedrag in de gemeente, de mate van criminaliteit (Allecijfers.nl) is de kans groot dat de kinderen van huis uit op dit onderdeel geen representatieve weergave hiervan krijgen. School zal hierin een relatief grote rol dienen te vervullen.
Risico's voor participatief burgerschap	"De manier waarop je deelneemt aan de maatschappij": 33% van onze leerlingen groeit op in een gezin met een relatief inkomen. 24% van onze leerlingen groeit op in een één-oudergezin. Deze basis is voor deze leerlingen niet erg stabiel om eruit te stappen en deel te nemen aan de maatschappij in al haar facetten. Voor de leerlingen die wel uit een gezin met een modaal of hoger inkomen komen en waarbij wel sprake is van een stabiele thuissituatie, betekent dit dat school een breed spectrum moet hebben vwb een passend aanbod op dit onderdeel.
Risico's voor ontwikkeling identiteit	"De manier waarop je je wilt definiëren als mens": hoe geven wij als school ruimte voor een dergelijke definiering bij een dergelijke "spreiding" van thuissituaties, niveau's, achtergronden, ect? Hoe doen wij niemand tekort?
Risico's voor algemene ontwikkeling	Idem als ontwikkeling en identiteit.
Risico's in relatie tot de basiswaarden	"De manier waarop je omgaat met verschillen tussen jezelf en de ander": Hier is ook weer de grote verscheidenheid in thuissituatie en achtergrond een uitdaging. Hoe fungeren wij als rolmodel op school? Hoe verhouden wij ons tot ouders? Zijn wij ons bewust als school welke invloed wij hierop hebben?

De bovenstaande risico's hebben de volgende consequenties voor onze aanpak en de leerstof:

1. Vwb onze aanpak zullen wij in dienen te steken op de diversiteit van de thuissituatie en achtergrond van de leerlingen.
2. Dienen wij ons bewust te zijn van onze eigen rol en van het feit dat wij een rolmodel voor onze leerlingen zijn.
3. Is er een goed en is er een fout? Wat zijn onze eigen normen en waarden als school?
4. Dragen wij uit wat we voorstaan?
5. Wij dienen vooral een veilige oefenplaats te bieden voor onze leerlingen, waarbij er sprake is van kansengelijkheid.

3.3 Kennis van diversiteit

Op onze school hebben we als team voldoende zicht op de culturele achtergrond, de gewoontes en de normen en waarden van onze leerlingen en hun ouders. We beschikken over afspraken en beleid over de omgang met diversiteit. De directie en de medewerkers onderhouden contacten met culturele en religieuze instellingen in de 'omgeving' van de school. We proberen de kloof tussen school en thuis zo klein mogelijk te maken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat verschillen er mogen zijn; we beschikken over de kennis en de vaardigheden die ons in staat stellen om rekening te houden met culturele verschillen. In het kader van kwaliteitszorg meten we één keer per vier jaar onze kennis van de diversiteit met behulp van de vragenlijst Diversiteit Ouders en Leerlingen (ParnasSys WMK).

4 Ons schoolconcept

4.1 Algemeen

Om goed burgerschapsonderwijs te (kunnen) geven, hebben we eerst vastgesteld wat we onder burgerschap verstaan. Burgerschap verwijst naar de manier waarop mensen met elkaar omgaan en dan met name naar de manier waarop we omgaan met verschillen tussen mensen, met diversiteit, met tegenstellingen en met conflicten. Daarnaast verwijst Burgerschap naar de relatie tussen overheid en burgers, naar de manier waarop we beslissingen nemen en naar de rechten van de mens. De wet schrijft voor dat we ons richten op [1] kennis over en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en [2] het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. Deze aspecten zijn in dit hoofdstuk nader uitgewerkt.

4.2 Missie

Onze school draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen tot democratische burgers die zich staande kunnen houden in, en een actieve bijdrage willen leveren aan onze pluriforme samenleving. Wij werken aan een goed pedagogisch klimaat waarin kinderen in veiligheid en vanuit normen en waarden vaardigheden kunnen verwerven om straks alle kansen te kunnen krijgen in de maatschappij.

4.3 Kernwaarden

Burgerschap lijkt in de uitwerking vaak te relateren aan zogenaamde kleine waarden. Denk daarbij aan goed met de burens omgaan, de omgeving netjes houden, oog hebben voor anderen etc. Maar burgerschap steunt vooral op grote waarden. Plato en Aristoteles onderscheidden al ver voor Christus vier kardinale deugden, te weten rechtvaardigheid, verstandigheid, moed en gematigdheid. De Nederlandse ethici Fokkink en Kinneging hebben deze vier deugden omgebogen naar een meer relationele versie

- Rechtvaardigheid
- Weldadigheid
- Waardigheid
- Vrijheid

Deze grote waarden kunnen een rol spelen in ons curriculum. Zeker is dat onze eigen normen en waarden een belangwekkende rol spelen bij ons burgerschapsonderwijs. Voor onze school geldt dat het volgende van groot belang is:

1. Veiligheid.
2. Samen.
3. Ontwikkeling.
4. Moreel besef.

4.4 Basiswaarden van de democratische rechtsstaat

Het respect voor de menselijke waardigheid zonder onderscheid des persoons staat aan de basis van de drie basiswaarden van de democratische, pluriforme en Nederlandse rechtsstaat: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. De basiswaarde vrijheid wordt bevorderd door aandacht voor vrijheid van meningsuiting en autonomie. Gelijkwaardigheid wordt bevorderd in de vorm van het gelijkheidsbeginsel en het afwijzen van discriminatie. Solidariteit wordt bevorderd door verdraagzaamheid, begrip en verantwoordelijkheidsbesef en het afwijzen van onverdraagzaamheid. Dit betekent dat scholen aandacht besteden aan vrijheid van meningsuiting, het gelijkheidsbeginsel, begrip, verdraagzaamheid, het afwijzen van onverdraagzaamheid en discriminatie, en autonomie en verantwoordelijkheidsbesef. Deze elementen vormen in de onderwijspraktijk de minimale kern waaraan een school moet voldoen bij de bevordering van respect voor en de kennis van basiswaarden.

De burgerschapswet creëert geen nieuwe basiswaarden. Ook onder de eerdere wettelijke opdracht was sprake van bevordering van deze basiswaarden. Wel is het gewicht daarvan groter geworden. In aansluiting bij deze wettelijke kaders en ter bevordering van de continuïteit voor onderwijspraktijk en inspectietoezicht wordt in de op praktijk gerichte operationalisering uitsluitend uitgegaan van de volgende uitwerkingen. Deze uitwerkingen zijn gericht op concrete toepassing in de dagelijkse schoolpraktijk en geformuleerd op voor alle betrokkenen (inclusief leerlingen) toegankelijke wijze:

- Vrijheid van meningsuiting betekent dat je mag zeggen of schrijven wat je denkt of tegen de opvatting van anderen in mag gaan. Iedereen mag dus ook zijn of haar geloof uitdragen, of zijn of haar mening aan anderen voorhouden.

Daarbij moet je je wel houden aan de wet.

- Het gelijkheidsbeginsel (ook wel gelijkheid of gelijkwaardigheid genoemd) betekent dat mensen van gelijke waarde zijn. Daarbij maakt het niet uit wat je denkbeelden zijn of wat je gelooft. Je hoeft niet te vinden dat die denkbeelden of gebruiken zelf waardevol zijn, maar wel dat mensen met andere denkbeelden en gebruiken niet minder waard zijn dan jij of dan jouw groep.
- Begrip voor anderen betekent dat je probeert te begrijpen waarom mensen of groepen bepaalde denkbeelden of gebruiken hebben: wat is de achtergrond daarvan en waarom is dat belangrijk voor een ander?
- Verdraagzaamheid (ook wel tolerantie genoemd) betekent dat je de mening of het gedrag van een ander accepteert, ook al ben je het er helemaal niet mee eens. En het betekent ook dat je iedereen de ruimte wilt geven om zo'n mening of zulk gedrag te hebben. Natuurlijk moet iedereen zich daarbij wel houden aan de wet.
- Afwijzen van onverdraagzaamheid: onverdraagzaamheid (ook wel intolerantie genoemd) is het tegenovergestelde van tolerantie. Het betekent dat je vindt dat andere mensen of groepen, dingen waar jij het niet mee eens bent niet zouden mogen denken of doen; en dat je het niet nodig vindt dat ieder de ruimte krijgt om zo'n mening of zulk gedrag te hebben.
- Afwijzen van discriminatie: discriminatie betekent dat mensen of groepen bij anderen achtergesteld worden of dat je vindt dat er voor mensen met andere denkbeelden of gebruiken niet zoveel ruimte hoeft te zijn of dat die denkbeelden of gebruiken misschien zelfs verboden moeten worden.
- Autonomie betekent dat iedereen zelf kan bepalen wie hij/zij wil zijn en hoe hij/zij zijn/haar leven wil leiden. Iedereen is dus bijvoorbeeld vrij om zelf te bepalen welke denkbeelden of welk geloof voor hem/haar belangrijk zijn/is. Daarbij moet je je wel houden aan de wet.
- Verantwoordelijkheidsbesef betekent dat mensen verantwoordelijkheid willen nemen voor wat ze zeggen en doen (en wat ze niet zeggen en doen) en dat ze daarbij rekening willen houden met wat dat voor anderen betekent. Daarbij is vooral belangrijk dat je probeert anderen niet te schaden en dat je de samenleving en de democratie wilt helpen om goed te functioneren. Hoe je dat doet, mag iedereen zelf weten.

4.5 Visie

Hoe zien wij Burgerschap op De Veldhof

Leren is meer dan met je neus in de boeken zitten of stil zitten op je stoel. Leren is naast een individueel proces ook een sociaal proces waarbij het opdoen van kennis en vaardigheden toekomstgericht is. Op onze school leren alle kinderen, in een veilige en geborgen omgeving, dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen gedrag, en het ontwikkelen van kennis en vaardigheden. Bij ons krijgen ze de ruimte om hun talenten in een rijke en stimulerende leeromgeving te ontplooiën en om uit te groeien tot goede (v)aardige burgers. Verschil in tempo, zelfstandigheid en mogelijkheden is hierbij geen belemmering, want het leren is gericht op de groei binnen de ontwikkelingsmogelijkheden van ieder kind. Wij stimuleren onze leerlingen om samen te werken en het samen te leren van en met elkaar!

Burgerschapsonderwijs speelt binnen onze school en zeker binnen onze kernwaarden een belangrijke rol. We bereiden leerlingen voor op het functioneren en participeren in een democratische samenleving. Wij leren kinderen samen te leven in een democratie met mensen die van elkaar verschillen. We dragen kennis over rondom de democratische "spelregels", denk hierbij aan de vrijheid van meningsuiting en de algemene kijk op waarden en normen in de omgang met elkaar, tolerantie. Leerlingen voelen zich veilig op school en zien school als een verlengde van hun leefwereld (veiligheid).

We laten leerlingen de kritische kant van burgerschapsonderwijs ervaren. Dit betekent dat er aandacht is voor multi perspectiviteit, conflict en conflicterende opvattingen en machtsverhoudingen. Wij leren onze leerlingen dat ze niet alleen respect hebben voor anderen en andersdenkenden, maar ook zorg dragen voor de mensen om ons heen. In de school leren wij onze leerlingen goed samen te werken, maar ook samen te "leven" met anderen. Wij willen leerlingen verantwoordelijkheidsbesef meegeven voor de samenleving. Bij dit verantwoordelijkheidsbesef hoort ook verantwoordelijkheid nemen. Leerlingen durven eigen keuzes te maken. Zij voelen zich verantwoordelijk voor hun eigen ontwikkeling en handelen hier naar (ontwikkelen en samen).

Onze school draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen tot democratische burgers die zich staande kunnen

houden in, en een actieve bijdrage willen leveren aan onze pluriforme samenleving. Wij werken aan een goed pedagogisch klimaat waarin kinderen in veiligheid en vanuit normen en waarden vaardigheden kunnen verwerven om straks alle kansen te kunnen krijgen in de maatschappij (moreel besef).

Op de Veldhof is burgerschap geen apart vak, het komt wel terug in ons curriculum en is een manier van handelen en met elkaar omgaan. Leerlingen worden hierbij uitgedaagd om na te denken over hun rol als onderdeel van de samenleving. Burgerschap zit verweven in onze dagelijkse methodes, culturele activiteiten en de omgang tussen leerling en leerkracht.

Dit vergt van de leerkracht een voorbeeldfunctie. Het vraagt van de school om een veilige oefenplaats te zijn.

4.6 Doelen bouwstenen burgerschap

Vanuit onze missie, onze kernwaarden en onze visie hebben we de doelen voor burgerschapsonderwijs vastgesteld. Bij ieder doel gaat het wat ons betreft om de componenten, kennis, vaardigheden, attitude. Via de gekozen doelen richten we ons op de persoonsvorming van de leerlingen en de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties.

Bouwsteen	Doelstelling
<i>Sociale ontwikkeling:</i>	Wij bieden onze leerlingen een omgeving waarin zij zichzelf kunnen ontdekken en ontwikkelen tot evenwichtige mensen die respectvol omgaan met zichzelf, de medemens en de omgeving. Wij bieden de leerlingen tools voor conflicthantering
<i>Democratisch Burgerschap:</i>	Wij bieden leerlingen een leef- en leerplek waarin zij hun mening durven en mogen geven. Hierbij leren de leerlingen open te staan en respect te hebben voor de mening van anderen. Wij bieden leerlingen de vaardigheid om vraagstukken van diverse invalshoeken te benaderen.
<i>Participatief(maatschappelijk) burgerschap:</i>	Wij bieden onze leerlingen een plek waarin zij leren te leven in een pluriforme maatschappij, waarbij zij respect leren te hebben voor alles en iedereen in hun omgeving. Waarin duurzaamheid, verdraagzaamheid en betrokkenheid bij de omgeving essentiële thema's zijn. Wij laten onze leerlingen kennismaken met groepen uit de samenleving die zorg behoeven.
<i>Identiteit:</i>	Wij bieden leerlingen de kans zichzelf te ontplooien en te ontdekken tot wie zij zijn. We bieden ze de kans een wereldbeeld te vormen dat is opgebouwd uit de kennis, ervaring en vaardigheden die zij hebben opgedaan tijdens hun schoolloopbaan.
<i>Solidariteit:</i>	Wij bieden leerlingen in ons aanbod het besef dat solidariteit met andersdenkenden een essentiële voorwaarde is voor de eigen ontwikkeling.
<i>Diversiteit:</i>	Wij bieden leerlingen het besef dat diversiteit in onze maatschappij een van de basisbeginselen is van onze democratie.
<i>Seksualiteit:</i>	Wij bieden de leerlingen een veilige omgeving waarin seksualiteit een thema is dat bespreekbaar is, niet alleen de eigen seksualiteit maar ook die van een ander.
<i>Digitaal Burgerschap:</i>	Wij bieden onze leerlingen middels digitalisering een oriëntatie op het digitaal burgerschap. Digitale betrokkenheid, digitale samenwerking zijn onderwerpen die wij onze leerlingen aanbieden.
<i>Algemene en Culturele ontwikkeling</i>	Door middel van een uitgebreid cultureel aanbod bieden wij onze leerlingen hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Naast de methodes en leerlijnen halen wij de wereld naar binnen om de algemene ontwikkeling van onze leerlingen te stimuleren.

4.7 Visie-uitspraken

We vinden 't nodig dat onze school een bijdrage levert aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen, omdat dit een essentieel onderdeel is van de ontwikkeling van de identiteit van een kind om zo uiteindelijk uit te groeien tot een volwaardig lid van de samenleving.

We vinden 't nodig dat onze school een bijdrage levert aan het leren kennen van democratische principes, omdat dit essentieel is om deel te nemen aan de maatschappij.

We vinden 't nodig dat onze school een bijdrage levert aan het leren (digitaal) deelnemen aan de maatschappij en maatschappelijke verbanden van de leerlingen, omdat het onze taak als school is om onze leerlingen voor te bereiden op een rol in de maatschappij als volwassene.

We vinden 't nodig dat onze school een bijdrage levert aan het leren om belangeloos iets voor anderen te doen, omdat dit bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling van een mens. Respect en zorgzaamheid hoort bij de ontwikkeling naar een volwassen deelname aan onze maatschappij. Hierbij is het van belang dat een leerling zich realiseert dat er mensen zijn die het "minder" hebben en dat belangeloos zorgen voor een ander een sociale competentie is die onze maatschappij van ons vraagt.

We vinden 't nodig dat onze school een bijdrage levert aan het ontwikkelen van kennis van en respect voor diverse godsdiensten en levensbeschouwingen, omdat wij in een pluriforme maatschappij leven waarbij respect voor andere identiteiten belangrijk is om vreedzaam samen te kunnen leven.

We vinden 't nodig dat onze school een bijdrage levert aan het ontwikkelen van solidariteit en het omgaan met diversiteit, omdat wij in een pluriforme maatschappij leven waarbij respect voor andere identiteiten belangrijk is om vreedzaam samen te kunnen leven.

We vinden 't nodig dat onze school een bijdrage levert aan het ontwikkelen van gezond zelfbeeld, aan de ontwikkeling van een eigen [persoonlijke] identiteit, omdat dit het kind sterker maakt in een complexe samenleving.

We vinden 't nodig dat onze school een bijdrage levert aan de seksuele ontwikkeling van de leerlingen, omdat kennis van de eigen seksualiteit en respect voor de seksualiteit van anderen de verdraagzaamheid vergroot.

We vinden 't nodig dat onze school een bijdrage levert aan het ontwikkelen van standpunten m.b.t. maatschappelijke vraagstukken, omdat wij onze leerlingen willen voorbereiden op een plek als burger en rol in een complexe, pluriforme samenleving.

We vinden 't nodig dat onze school een bijdrage levert aan de meer algemene en de culturele ontwikkeling van de leerlingen, omdat algemene en culturele ontwikkeling de leerlingen completer maakt als mens en als toekomstig burger in onze samenleving. Het maakt het denken ruimer en vormt de persoonlijkheid van de mens op een andere manier dan alleen de cognitieve vorming.

4.8 Hoofddoelen en burgerschap

Ons onderwijs kent drie hoofddoelen: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. De doelen die we vaststelden voor burgerschap zijn eenvoudig te relateren aan de hoofddoelen:

Kwalificatie en Burgerschap: onze leerlingen moeten kennis en inzicht krijgen in onze samenleving en de diversiteit daarin, de werking van onze democratische rechtsstaat en de eigen rol daarin.

Socialisatie en Burgerschap: we moeten onze leerlingen inwijden in een democratische cultuur en ze stimuleren tot een vreedzame en humane houding ten opzichte van anderen en de 'omgeving', de wereld om hen heen.

Persoonsvorming en Burgerschap: het is belangrijk om te reflecteren op de eigen identiteit, om betekenis te geven aan de wereld om je heen en de eigen rol daarin. En daarnaast: het is belangrijk om te bepalen hoe je je tot de ander en de wereld om je heen wilt verhouden.

4.9 Sociale en maatschappelijke competenties

Burgerschap richt zich op de sociale en maatschappelijke vorming van jonge mensen; burgerschap gaat over hoe mensen met elkaar samenleven. Daarom is burgerschapsonderwijs erop gericht dat leerlingen de sociale en maatschappelijke competenties verwerven die daarvoor nodig zijn. Welke competenties dat precies zijn is niet voorgeschreven, omdat dit afhangt van de actualiteit, de context van de school, de leefwereld van de leerlingen en onze eigen opvattingen. Op onze school richten we ons op de volgende competenties:

Sociale competenties [zie de methode]	Maatschappelijke competenties
IK: besef hebben van jezelf	Discussiëren – argumenteren – communicatief vermogen
IK: zelfmanagement	Presenteren en overtuigen
IK: relaties aangaan en onderhouden	Kritisch vermogen – informatieverwerking
IK: samenwerken met anderen	Betrokkenheid en helpend-zijn
DE ANDER: empathie	Integer en moreel handelen
DE ANDER: waarderen van verschillen	Loyaliteit
DE ANDER: conflicten oplossen	Diplomatiek en tactvol zijn
DE ANDER: vrienden maken	Creatief denken
OMGEVING: verantwoordelijkheid	Flexibiliteit – aanpassingsvermogen
OMGEVING: passend gedrag	Omgevingsbewustzijn (gedrag in de publieke ruimte)
	Initiatief nemen – doorzettingsvermogen
	Omgaan met (sociale) media
	Oog voor duurzaamheid

5 Uitwerking doelen bouwstenen

5.1 Sociale ontwikkeling

In het Onderzoekskader 2021 van de Inspectie van het Onderwijs wordt (o.a.) het thema *Schoolklimaat* beschreven. Onze school moet zorgen voor een schoolklimaat dat bijdraagt aan het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. Oftewel: onze school moet de leerlingen voorbereiden op het leven in de maatschappij. Het is allereerst nodig dat we de kenmerken van de leerlingenpopulatie (jaarlijks) en de leefwereld in beeld brengen, omdat we onze (ambitieuze) doelen, onze aanpak en ons leerstofaanbod op die kenmerken zullen moeten afstemmen. We zien de sociale ontwikkeling als een onderdeel van burgerschap, hoewel we beseffen dat de sociale (sociaal-emotionele) ontwikkeling een voorwaarde is voor goed burgerschap. Alleen als je goed in je vel zit, en als je goed kunt omgaan met anderen en de omgeving waarin je leeft, kun je een actieve rol vervullen in de maatschappij. In onze visie richt de sociaal-emotionele ontwikkeling zich op drie aspecten: de ontwikkeling van de persoonlijkheid (persoonsovorming), de ontwikkeling van relationele competenties (omgang met anderen) en de ontwikkeling van het omgevingsbewustzijn (omgang met de leef-omgeving).

Op onze school is de sociaal-emotionele ontwikkeling een vak, maar vanzelfsprekend is de sociale ontwikkeling ook een integraal onderdeel bij alle andere vakken. Op onze school hebben we sociale competenties vastgesteld (zie hoofdstuk 4) waarover de leerlingen uiteindelijk moeten beschikken, we bieden de sociaal-emotionele ontwikkeling aan met behulp van een methode en we volgen de ontwikkeling met een leerlingvolgsysteem (Kanvas/Kanjertraining). De sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen wordt besproken tijdens de groeps- en leerlingbesprekingen en tijdens de gesprekken met de ouders van de leerlingen.

Doelen:

Sociale Ontwikkeling		
Houdingen	Vaardigheden	Kennis
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Empathie</u> tonen naar elkaar • Een ander waarderen in verschillen • Samen conflicten oplossen • Samen verantwoordelijk zijn voor de omgeving • We laten passend gedrag zien in en buiten de school 	<ul style="list-style-type: none"> • Besef hebben van jezelf • Zelfmanagement • Relaties aangaan en onderhouden • Samenwerken met anderen • Vriendschappen sluiten 	<ul style="list-style-type: none"> • Executieve Functies • Conflicthantering • Impulscontrole

Kenmerkend voor onze school is:

dat wij een Kanjerschool zijn en de Kanjermethode volgen. Leerkrachten volgen iedere twee jaar een professionaliseringscursus om up-to-date te blijven. Nieuwe leerkrachten volgen de volledige training om gekwalificeerd te zijn.

Kwaliteitsindicatoren:

Onze school beschikt over doelen voor de sociale (sociaal-emotionele) ontwikkeling

Wij verzorgen het vak sociaal-emotionele ontwikkeling

Het vak sociaal-emotionele ontwikkeling staat op ons rooster (1 x per week drie kwartier)

Wij gebruiken de Kanjermethode voor de sociaal-emotionele ontwikkeling

Wij volgen de sociaal-emotionele ontwikkeling m.b.v. het leerlingvolgsysteem Kanvas

Wij bespreken de sociaal-emotionele ontwikkeling van de groep als geheel in de groepsbespreking

Wij bespreken de sociaal-emotionele ontwikkeling van de individuele leerling in leerlingbesprekingen en oudergesprekken

Wij ontwikkelen indien nodig een HP of een OPP als dat nodig is

Kwaliteitsindicatoren	
1.	Wij gebruiken en methode voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OR2 - Sociale en maatschappelijke competenties [2021]</i>
2.	Het vak sociaal emotionele ontwikkeling staat op ons rooster. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OP1 - Aanbod [2021]</i>
3.	Wij bespreken de sociaal-emotionele ontwikkeling van de groep als geheel. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard VS2 - Schoolklimaat [2021]</i>
4.	Wij bespreken de sociaal-emotionele ontwikkeling van de individuele leerling. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OP3 - Pedagogisch-didactisch handelen [2021]</i>
5.	Wij ontwikkelen indien nodig een HP of OPP <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OP3 - Pedagogisch-didactisch handelen [2021]</i>

5.2 Democratisch burgerschap

Wij verbinden de term 'democratisch burgerschap' met twee zaken: het gaat om kennis van en betrokkenheid bij de democratie. Ons onderwijs moet ervoor zorgen dat onze leerlingen als volwaardig burgers aan de samenleving kunnen deelnemen. Dat vraagt allereerst om bepaalde omgangs- en communicatievormen. In dat kader leren we onze leerlingen om te overleggen (te polderen), te discussiëren, te debatteren en te argumenteren. We ontwikkelen empathisch vermogen, een kritische houding, oplossend vermogen en een respectvolle omgang ten aanzien van anderen en andersdenkenden. We geloven dat de maatschappij (de democratie) alleen naar behoren kan functioneren bij de gratie van mondige, goed geïnformeerde en zelfstandig denkende burgers.

Doelen:

Democratisch Burgerschap		
Houdingen	Vaardigheden	Kennis
<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijkheid voor gemeenschap en gemeenschapsbelang • Omgaan met kritiek • Kritische houding • Respecteren van verschillen en diversiteit • (sociale) rechtvaardigheid • Vreedzaam oplossen van conflicten • Gelijkaardigheid • Openheid naar de samenleving 	<ul style="list-style-type: none"> • Informatie opdoen en beoordelen; feiten en meningen onderscheiden • Historische bronnen gebruiken • Vergelijken van individuele belangen, belangen van specifieke groepen en collectieve belangen • Overleg en planning in een groep • Bijdragen aan besluitvorming • Omgaan met kritiek, verschillen en conflicten • Gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen • Dialoog, discussie, debat en argumenteren 	Parlementaire democratie <ul style="list-style-type: none"> • Democratische rechtstaat • Nederlandse en Europese staatsinrichting • Macht en zeggenschap • Gemeenschapsbelangen • Maatschappelijke instituties • Mensenrechten • Grondwet • Rechtvaardigheid • Belangmedia/vrijheid meningsuiting • Historische aspecten en personen • democratie in Nederland • Diversiteit en pluriformiteit

DOELEN VOOR DE ONDERBOUW (Leerjaar 1 en 2)

Leergebied	Leerdoelen
Attitude/houding (doen)	Leerlingen leren over de basisprincipes van vriendschap en samenwerking. Leerlingen begrijpen het belang van eerlijkheid en het oplossen van conflicten op een vreedzame manier. Leerlingen krijgen inzicht in sociale rollen en verwachtingen binnen verschillende sociale contexten.
vaardigheid (kunnen)	Leerlingen oefenen met het delen van speelgoed en het nemen van beurten tijdens spelactiviteiten. Leerlingen leren eenvoudige democratische principes, zoals stemmen door de hand opsteken. Leerlingen ontwikkelen vaardigheden voor samenwerking en het oplossen van problemen binnen groepsactiviteiten.
Kennis (kennen/weten)	Leerlingen leren over het belang van eerlijkheid en respect in sociale interacties. Leerlingen begrijpen dat hun acties en keuzes invloed hebben op anderen in hun omgeving. Leerlingen krijgen inzicht in de basisprincipes van democratie en het nemen van beslissingen op een eerlijke en rechtvaardige manier.

DOELEN VOOR DE MIDDENBOUW (leerjaar 3, 4 en 5)

Leergebied	Leerdoelen
Attitude/houding (doen)	Kinderen tonen respect voor democratische waarden zoals vrijheid, gelijkheid en rechtvaardigheid. Kinderen tonen een open geest en zijn bereid om verschillende standpunten te overwegen. Kinderen tonen betrokkenheid bij de besluitvorming binnen de schoolgemeenschap.
Vaardigheid (kunnen)	Leerlingen kunnen ermee omgaan dat eigen opvattingen niet altijd worden gedeeld. Leerlingen leren kritisch denken en analyseren van informatie en standpunten. Leerlingen leren samenwerken en compromissen sluiten in een democratische context.
Kennis (kennen/weten)	Kinderen begrijpen de basisprincipes van sociale interactie en groepsdynamiek. Kinderen leren over verschillende sociale normen en verwachtingen binnen diverse gemeenschappen. Kinderen begrijpen de impact van hun gedrag op anderen en de samenleving als geheel.

DOELEN VOOR DE BOVENBOUW (Leerjaar 6, 7 en 8)

Leergebied	Leerdoelen
Attitude/houding (doen)	Leerlingen tonen respect voor democratische waarden zoals vrijheid, gelijkheid en rechtvaardigheid. Leerlingen tonen verantwoordelijkheid en betrokkenheid bij de besluitvorming binnen de schoolgemeenschap.
vaardigheid (kunnen)	Leerlingen ontwikkelen vaardigheden voor effectieve deelname aan democratische processen, zoals stemmen en debatteren. Leerlingen leren samenwerken en compromissen sluiten in een democratische context.
Kennis (kennen/weten)	Leerlingen begrijpen de principes van democratie en de werking van een democratische samenleving. Leerlingen leren over de rechten en plichten van burgers binnen een democratisch systeem. Leerlingen begrijpen de rol van politieke instellingen en organisaties binnen hun samenleving.

Kenmerkend voor onze school:

Wij werken met een leerlingenraad in de bovenbouw, bestaande uit een jongen en een meisje uit elke groep (6 t/m 8).

Op dit moment is het een voltallige leerlingenraad met 12 leerlingen o.l.v. een groepsleerkracht.

De zittingstermijn van de leerlingen is in principe 3 jaar; de leerlingen worden in groep 6 d.m.v. democratische stemmen gekozen.

In principe komt de leerlingenraad 4x per schooljaar bij elkaar; incidenteel is dit vaker binnen een schooljaar.

Kwaliteitsindicatoren	
1.	Onze school beschikt over een leerlingenraad. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OR2 - Sociale en maatschappelijke competenties [2021]</i>

5.3 Participatief (maatschappelijk) Burgerschap**Meedoen in de maatschappij**

Een belangrijk element van burgerschap is participatie. We leren onze leerlingen om actief betrokken te zijn op de samenleving, om mee te doen. Het is ons inziens belangrijk dat onze leerlingen participeren in andere organisaties, andere verbanden en andere gemeenschappen. Onze school is immers niet de enige plaats waar onze leerlingen waarden en normen meekrijgen. We voeden onze leerling samen met anderen op: it takes a whole village to raise a child!

Maatschappelijke thema's

Tevens springen wij als school in op duurzame maatschappelijke thema's alsook thema's die aan de orde van de dag zijn. Je kunt hierbij bijvoorbeeld denken aan ons jaarlijkse bezoek aan het verzorgingshuis in Eygelshoven waar wij de middag doorbrengen met onze bovenbouw en de bewoners een gezellige middag bezorgen.

Doelen:

Participatief Maatschappelijk Burgerschap		
Houdingen	Vaardigheden	Kennis
<ul style="list-style-type: none"> • Betrokkenheid • Gelijkwaardigheid • Begrip voor anderen • Tolerantie • Respect voor wet en wetsdragers • Opkomen voor de rechten van anderen • Zorg voor sociale en fysieke omgeving • Oplossingsgerichtheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Sociaal-communicatieve vaardigheden • Omgangsvormen • Onderscheiden individuele en gemeenschappelijke belangen • Samenwerken in een pluriforme groep • Adequaat reageren • Omgaan met (belangen) tegenstellingen • Publieksgericht spreken en schrijven • Herkennen van discriminatie en onverdraagzaamheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Participatie • Rol van burgers in democratie • Mensen- en kinderrechten • Gemeenschap • Instituties • Macht, zeggenschap en inspraak Betaald en onbetaald werk • Minimale (spel) regels

LEERDOELEN ONDERBOUW (Leerjaar 1 en 2)

Leergebied	Leerdoelen
Attitude/houding (doen)	<p>Leerlingen tonen nieuwsgierigheid en interesse in de wereld om hen heen.</p> <p>Leerlingen tonen enthousiasme voor het helpen van anderen.</p> <p>Leerlingen tonen enthousiasme om deel te nemen aan eenvoudige gemeenschapsactiviteiten zoals het opruimen van de speelplaats.</p>
Vaardigheid (kunnen)	<p>Leerlingen ontwikkelen samenwerkingsvaardigheden door samen te werken aan groepsactiviteiten.</p> <p>Leerlingen leren eenvoudige taken uit te voeren om anderen te helpen, zoals het delen van speelgoed of het helpen van een ander kind.</p> <p>Leerlingen oefenen in het nemen van kleine verantwoordelijkheden, zoals het helpen met het klaarmaken van de tafel tijdens de lunch.</p>
Kennis (Weten/kennen)	<p>Leerlingen leren over het belang van samenwerken en solidariteit voor een hechte gemeenschap.</p>

LEERDOELEN MIDDENBOUW (Leerjaar 3,4 en 5)

Leergebied	Leerdoelen
Attitude/houding (doen)	<p>Leerlingen tonen zelfvertrouwen en trots in hun eigen identiteit en achtergrond.</p> <p>Leerlingen tonen respect voor de identiteit en achtergrond van anderen.</p> <p>Leerlingen tonen nieuwsgierigheid en interesse in het verkennen en begrijpen van verschillende identiteiten.</p>
Vaardigheid (kunnen)	<p>Leerlingen kunnen hun eigen gedachten en gevoelens over hun identiteit articuleren.</p> <p>Leerlingen ontwikkelen empathievaardigheden om de ervaringen van anderen te begrijpen en respecteren.</p> <p>Leerlingen leren assertieve communicatievaardigheden om op een positieve manier hun eigen identiteit uit te drukken.</p>
Kennis (weten/kennen)	<p>Leerlingen begrijpen het belang van vrijwilligerswerk en maatschappelijke betrokkenheid voor het welzijn van de samenleving.</p> <p>Leerlingen leren over verschillende sociale problemen en uitdagingen binnen hun gemeenschap.</p> <p>Leerlingen krijgen inzicht in de impact van hun participatie op het verbeteren van de levens van anderen en het bevorderen van sociale rechtvaardigheid.</p>

LEERDOELEN BOVENBOUW(leerjaar 7 en 8)

Leergebied	Leerdoelen
Attitude/houding (doen)	<p>Leerlingen tonen een gevoel van verantwoordelijkheid voor het welzijn van hun gemeenschap.</p> <p>Leerlingen tonen enthousiasme en bereidheid om actief deel te nemen aan gemeenschapsprojecten.</p> <p>Leerlingen tonen respect voor verschillende vormen van vrijwilligerswerk en betrokkenheid bij sociale initiatieven.</p>
Vaardigheid (kunnen)	<p>Leerlingen ontwikkelen organisatorische vaardigheden om gemeenschapsprojecten te plannen en uit te voeren.</p> <p>Leerlingen leren effectief samenwerken met anderen bij het uitvoeren van sociale acties.</p> <p>Leerlingen ontwikkelen leiderschapsvaardigheden om anderen te inspireren en te motiveren.</p>
Kennis (weten/kennen)	<p>Leerlingen begrijpen het belang van vrijwilligerswerk en maatschappelijke betrokkenheid voor het welzijn van de samenleving.</p> <p>Leerlingen leren over verschillende sociale problemen en uitdagingen binnen hun gemeenschap.</p> <p>Leerlingen krijgen inzicht in de impact van hun participatie op het verbeteren van de levens van anderen en het bevorderen van sociale rechtvaardigheid.</p>

Kenmerkend voor onze school:

Elk jaar wordt een bezoek gebracht aan het verzorgingstehuis in de wijk; in de middag is er dan een gezellig samenzijn met de bewoners en leerlingen van de school. Deze middag heeft altijd een maatschappelijk thema; zo worden er bijvoorbeeld optredens verzorgd door de leerlingen of gezamenlijk bordspellen gespeeld.

Kwaliteitsindicatoren	
1.	De leraren zorgen ervoor dat ze de leerlingen kennen. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OP3 - Pedagogisch-didactisch handelen [2021]</i>
2.	De school stimuleert de leerlingen om zich (samen met anderen) in te zetten voor anderen. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard VS2 - Schoolklimaat [2021]</i>
3.	De school stimuleert de leerlingen om 'mee te doen'. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OP3 - Pedagogisch-didactisch handelen [2021]</i>

5.4 Digitaal burgerschap

Onze leerlingen maken niet alleen deel uit van onze maatschappij, maar ook van onze digitale maatschappij. En het laatste vraagt om effectief burgerschap. Dit aspect van burgerschap speelt met name een rol bij het gebruik van sociale media. Digitaal burgerschap betekent dat leerlingen bewust en verantwoord met (sociale) media leren omgaan. Ook bij het gebruik van Internet, mobiele telefoon en andere media dienen zij een goede, verantwoordelijke burger te zijn.

De website www.curriculum.nu wijst op de relatie burgerschap en digitale geletterdheid. Eén van de tien bouwstenen is digitaal samenleven. Kennisnet verdeelt digitale geletterdheid in vier onderdelen:

1. Informatie en verwerking
2. ICT-basisvaardigheden
3. Computational thinking
4. Mediawijsheid

In het kader van dit beleidsstuk gaat het ons m.n. om burgerschap en mediawijsheid. Op de website www.curriculum.nu staat de volgende toelichting: in de onderbouw van het primair onderwijs beginnen leerlingen verschillende mediabronnen te gebruiken en ontdekken ze dat deze niet voor iedereen even toegankelijk zijn. Hiermee communiceren ze met anderen en zoeken en/of ontvangen ze informatie. Mediagebruik zal veelal spontaan en spelenderwijs plaats vinden, al dan niet op initiatief van de school. Gezien de complexiteit hiervan is de rol van volwassen hierbij van groot belang. In de bovenbouw van het primair onderwijs krijgen leerlingen meer inzicht in het eigen mediagebruik en ontwikkelen ze een kritische houding ten opzichte van bronnen en informatie. Het bewustzijn van de wijze waarop media invloed hebben op beeldvorming, waarheidsvinding en identiteit neemt toe. Leerlingen leren gevaren van mediagebruik te herkennen voor zichzelf en voor anderen en daarnaar te handelen: bepaalde media-uitingen vermijden of bij twijfel een volwassene inschakelen.

Primair vraagt digitaal burgerschap om kennis en kunde. We moeten onze leerlingen laten kennismaken met en gebruik laten maken van nieuwe technologieën. En tegelijkertijd moeten we aandacht besteden aan bijpassend gedrag. Oftewel: wat kun je met sociale media? Hoe kun je die effectief inzetten? En hoe maak je op een correcte manier gebruik van deze (nieuwe) media? Een relatief nieuw element is de omgang met fake-news en de stortvloed aan meningen die je aantreft op het Internet en diverse sociale media. Op onze school vinden we het belangrijk om onze leerlingen te ontwikkelen tot kritische burgers, tot burgers die voortdurend afwegen wat past bij hun eigen ideeën en die informatie met voldoende distantie kunnen analyseren.

Doelen:

Digitaal Burgerschap		
Houdingen	Vaardigheden	Kennis
<ul style="list-style-type: none"> • Informatiebronnen kritisch bekijken • Bewust zijn wat delen en gebruiken van info op <u>social media</u> doet • Meedenken en praten over de effecten van de online wereld 	<ul style="list-style-type: none"> • Basisvaardigheden word/<u>powerpoint/ formulieren</u> • Basisvaardigheden laptop / programma's en apps • Betrouwbaarheid <u>mediabooschappen</u> • Bewust van eigen mediagebruik (type/duur en frequentie) → <u>social media paspoort</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Herkennen van vormen mediabooschappen • Invloed mediabooschappen • Betrouwbaarheid mediabooschappen • Gevaren <u>social media</u>

Kenmerkend voor onze school is:

Bij ons op school heeft elke leerling toegang tot een eigen device. Wij leren d.m.v. een opbouw per groep hen hier zelfstandig mee omgaan. Wij bieden de leerlingen ICT- Basisvaardigheden aan en nemen jaarlijks deel aan de week van Mediawijsheid. Door het jaar heen wijzen wij hen op deze module en bekijken we met regelmaat hoe je kan zien of informatiebronnen representatief zijn. Ook zijn wij actief bezig met de gevaren van social media en social mediaregels. Dit komt terug in projectlessen en de week van Mediawijsheid.

Kwaliteitsindicatoren	
1.	Wij leren onze leerlingen kritisch te zijn m.b.t. digitale informatie. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard VS1 - Veiligheid [2021]</i>
2.	Wij leren onze leerlingen om te gaan met sociale media. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OP1 - Aanbod [2021]</i>

5.5 Identiteit, solidariteit, seksualiteit en diversiteit

Het thema Identiteit richt zich bij ons op school op twee te onderscheiden zaken. In de eerste plaats is het van belang dat we onze leerlingen kennis meegeven van, en respect voor een diversiteit aan levensbeschouwingen en opvattingen. Identiteit en diversiteit zijn wat ons betreft gekoppelde begrippen. Onze leerlingen moeten kennis hebben van, en respect voor sociale, culturele, etnische en levensbeschouwelijke verschillen. In de Nederlandse grondwet komt diversiteit terug in artikel 1: Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan. Bij het thema *Identiteit* spelen de basiswaarden een belangrijke rol: vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid, begrip voor anderen, verdraagzaamheid, autonomie, afwijzen van onverdraagzaamheid, afwijzen van discriminatie. Met het leren omgaan met culturele diversiteit wordt meer specifiek bedoeld dat 'leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten'. Deze specificatie is sinds 2006 verankerd in de wet op het primair en voortgezet onderwijs.

In de tweede plaats betrekken wij het begrip *Identiteit* op de persoonlijke identiteit, op persoonsvorming. Het gaat daarbij om het ontdekken en ontwikkelen van de eigen persoon en persoonlijke opvattingen. Centraal staat daarbij de vragen: wie ben ik, en wat vind ik? Wij vinden het van groot belang dat onze leerlingen stevig in hun schoenen staan, dat ze een duidelijke (eigen) mening hebben en dat ze ook staan voor die mening. Bij dit aspect van burgerschap gaat het bijvoorbeeld om zaken als gezondheid (gezond leven), de kijk op maatschappelijke vraagstukken en seksualiteit. In 2012 is het respecteren van diversiteit waaronder seksuele diversiteit expliciet opgenomen in de kerndoelen.

Wij verwijzen voor onze doelen naar ons Curriculum (bijlagen bij onderdeel Curriculum).

Kwaliteitsindicatoren	
1.	Op onze school besteden we aandacht aan diversiteit. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OP1 - Aanbod [2021]</i>
2.	Op onze school besteden we aandacht aan een diversiteit van levensovertuigingen. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OP1 - Aanbod [2021]</i>
3.	Op onze school besteden we aandacht aan het ontwikkelen van een mening <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OR2 - Sociale en maatschappelijke competenties [2021]</i>
4.	Op onze school besteden we aandacht aan diversiteit <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard 1 - Burgerschap</i>

5.6 Maatschappelijke thema's

Ons vijfde doel luidt: we zorgen voor kennis en een attitude (kritische zin) m.b.t. actuele, maatschappelijke thema's. Onze leerlingen kunnen een standpunt innemen en hun mening over maatschappelijke thema's effectief verwoorden. Dit doel hangt samen met het thema *Identiteit* (doel vier) en is afgeleid van de bouwsteen *Burgerschap* op de website www.curriculum.nu.

Op de website staat: burgerschapsonderwijs daagt leerlingen ook uit om verbanden te leggen tussen hun eigen leefwerelden en de grotere (mondiale) maatschappelijke vraagstukken. Het gaat bijvoorbeeld om globalisering, duurzaamheid en technologie. Leerlingen leren kritisch na te denken en te reflecteren op complexe, vaak ethisch geladen vraagstukken. Door het ontdekken van mogelijkheden om zelf iets te doen aan deze vraagstukken, ontwikkelen leerlingen een actieve houding. Zij leren in gesprek te gaan met anderen en elkaars standpunten te bevragen. Zo ontwikkelen zij hun eigen opvattingen.

Op onze school besteden we in ons lesprogramma expliciet aandacht aan maatschappelijke thema's. Iedere groep krijgt een aantal keren per jaar een les waarbij zo'n thema centraal staat. De thema's die aan bod komen worden jaarlijks vastgesteld door de werkgroep Burgerschap. Voorwaardelijk is dat de vastgestelde thema's besproken kunnen worden vanuit meerdere perspectieven. Daardoor leren onze leerlingen een standpunt te verwoorden en in te nemen.

Doelen:

Maatschappelijke Thema's		
Houdingen	Vaardigheden	Kennis
<ul style="list-style-type: none"> • Actieve deelname bij Jeugdjournaal • Actieve deelname bij klassengesprek • Actieve deelname bij maatschappelijke groepsgesprekken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoekend leren • Projectmatig werken • • • 	<ul style="list-style-type: none"> • Historische gebeurtenissen • Mensenrechten • Europese dimensie • Inzicht in maatschappelijke dilemma's

Kenmerkend voor onze school is:

Leerlingen begrijpen dat solidariteit betekent dat we er voor elkaar zijn, vooral in moeilijke tijden.

Leerlingen leren over sociale ongelijkheid en de impact ervan op individuen en gemeenschappen.

Leerlingen krijgen inzicht in het belang van empathie en medeleven voor het creëren van een meer rechtvaardige samenleving.

Kwaliteitsindicatoren	
1.	De thema's worden vastgesteld door de werkgroep Burgerschap. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OP1 - Aanbod [2021]</i>
2.	De keuze van de thema's wordt besproken met de MR. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard SKA1 - Visie, ambities en doelen [2021]</i>

5.7 Algemene en culturele ontwikkeling

Wij vinden de algemene ontwikkeling van onze leerlingen van belang voor het goed functioneren in de samenleving. Algemene ontwikkeling is wat ons betreft van veel zaken genoeg weten (basiskennis) om een normaal, alledaags gesprek te kunnen voeren of een normale, alledaagse tekst te kunnen begrijpen. Er bestaat geen canon *Algemene ontwikkeling* en daarom moeten we zelf vaststellen wat we onze leerlingen willen meegeven in het kader van hun algemene ontwikkeling.

Wij bezien algemene ontwikkeling ook in het kader van de zogenaamde brede ontwikkeling. Daarbij gaat het er om dat de leerlingen zich ontwikkelen tot competente personen, tot personen die kunnen denken, kunnen (in)voelen en situationeel kunnen handelen. Ten aanzien van de brede ontwikkeling onderscheiden we het cognitieve, het creatieve, het sociaal-emotionele, het zintuiglijke en het motorische. Deze aspecten hangen met elkaar samen en ze beïnvloeden elkaar wederzijds.

Een belangrijk aspect m.b.t. de algemene (brede) ontwikkeling van onze leerlingen vinden wij de meer algemene culturele en creatieve ontwikkeling. En dat wel in de meest brede zin van het woord. Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen beschikken over basiskennis met betrekking tot de literatuur, poëzie, beeldende kunst, schilderkunst, muziek, dans etc. Daarom hebben we zelf een school-canon vastgesteld: de leraren weten wat er per leerjaar minstens aan bod moet komen

Kenmerkend voor onze school is:

- Door onze samenwerking met VAZOM, de bibliotheek en de muziekschool:
- Ontwikkelen leerlingen creatieve vaardigheden door middel van kunst, muziek, dans en theater.
- Leren leerlingen kritisch te kijken en te luisteren naar kunst en culturele uitingen.
- Verwerven leerlingen vaardigheden voor cultureel bewustzijn en interculturele communicatie.

Kwaliteitsindicatoren	
1.	Op onze school besteden we gericht aandacht aan culturele ontwikkeling. <i>Eigen kwaliteitsaspect bij standaard OP1 - Aanbod [2021]</i>

5.8 Internationalisering

Op onze school vinden we Engels een basisvak. We geven vanaf groep 1 wekelijks 30 minuten les in de Engelse taal en cultuur. In de onderbouw (groep 1 t/m 4) ligt het accent op spreken en luisteren, en vanaf groep 4 leren we de leerlingen ook in het Engels te schrijven. In de bovenbouw breiden we dit nog uit naar het lezen van Engelse teksten.

Het onderwijs hoort de leerlingen voor te bereiden op een maatschappij die globaliseert. Daarom willen wij op onze school in de bovenbouw ook aandacht besteden aan internationalisering. Dit thema wordt in de bovenbouw (groep 5 t/m 8) nadrukkelijk behandeld in onze WO methode. Bij dit thema wordt standaard omgezien naar de internationale context van het vraagstuk.

6 Ons aanbod en onze aanpak

6.1 Ons schoolcurriculum 1

Wij beschouwen burgerschap als een belangrijk en wezenlijk onderdeel van ons onderwijsprogramma. Natuurlijk komt burgerschap aan bod bij diverse andere vakken en vakonderdelen. Omdat wij burgerschapsonderwijs net als rekenen en taal tot de basisvaardigheden behoort, kiezen we daarnaast (en vooral) voor een longitudinale, planmatige en gestructureerde aanpak. De wet introduceert wat dat betreft de begrippen: doelgericht, samenhangend en herkenbaar. Die termen vormen ons uitgangspunt van denken. Ons schoolbrede curriculum is in de bijlagen te vinden.

Bijlagen

1. Curriculum burgerschap groepen 1 en 2
2. Curriculum burgerschap groepen 3, 4 en 5
3. Curriculum burgerschap groepen 6, 7 en 8

6.2 Toetsing en afsluiting

Wij maken de doelen van burgerschap inzichtelijk middels de volgende middelen:

- School veiligheid vragenlijst (Zie bijlage)
- SEO lijsten via Kanvas behorende bij de methode Kanjertraining
- Rapportfolio
- Kindgesprekken
- Verslagen rondom culturele uitjes
- Leerlingenraad

Onze ambitie voor volgend schooljaar is om de toetsing en afsluiting door te ontwikkelen in de werkgroep Burgerschap. Dit i.r.t. aanreiken meetinstrument via MOVARE welke ook tot aanvullende inzichten kan gaan leiden.

6.3 Onze aanpak

Onze school heeft haar visie en de (school)doelen voor *Burgerschap* vastgesteld (zie hoofdstuk 4, *Ons Schoolconcept*). Het is aan de leraren (de professionals) om invulling te geven aan de vastgestelde kern- en schooldoelen. Zij weten als geen ander wat hun leerlingen nodig hebben, wat aansluit bij hun belevingswereld en wat er speelt en leeft m.b.t. actuele ontwikkelingen en wat er relevant is. De leraren zetten methodes, middelen en materialen in om de leerdoelen te realiseren. Zij zorgen voor werkvormen die passen bij de (ontwikkelingsfase van de) leerlingen en zij zorgen voor actieve betrokkenheid. En tenslotte zorgen zij voor oefensituaties (trainingen) gericht op de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en gericht op de ontwikkeling van de vastgestelde sociale en maatschappelijke competenties.

De leraren van onze school gebruiken een methode voor de sociaal-emotionele ontwikkeling (groep 1 t/m 8). Deze methode komt wekelijks aanbod. Wij volgen de sociaal-emotionele ontwikkeling met het de monitoring lijsten uit Kanvas (Kanjertaining) en gebruiken de sociale veiligheidsmonitor uit Vensters.

Wij geven op de volgende manier gestalte aan burgerschapsonderwijs:

Ons aanbod voor burgerschap is samengesteld uit de inhoud vanuit methodes, maar ook vanuit verschillende activiteiten. Het aanbod is gegeneraliseerd vanuit de formulering van onze leerdoelen in het hoofdstuk uitwerking leerdoelen bouwstenen en sluit daarmee aan op wat wij de leerlingen willen leren. Doordat dit in afstemming op elkaar is zorgen wij voor samenhang in ons burgerschapsprogramma in de meest brede zin van het woord.

Methodische inhouden:

Methode Kanjertraining

Kanjertaining gaat over het bevorderen van onderling vertrouwen in groepen. Vertrouwen is de basis voor het creëren van rust in de klas. Hierdoor kunnen kinderen weer tot leren komen en leerkrachten aan lesgeven. We kiezen voor de Kanjertraining omdat we de sociale veiligheid belangrijk vinden en een prettig schoolklimaat voor kinderen

willen stimuleren. De training wordt zowel gegeven in psychologenpraktijken als in klassen op het basis- en voortgezet onderwijs. De Kanjertraining bestaat uit een serie lessen met bijbehorende oefeningen om de sfeer in de klas goed te houden (preventief) of te verbeteren (curatief).

Kanjertraining is een gedegen lesmethodiek voor burgerschap en het aanleren van sociale vaardigheden. Met Kanjertraining heeft u een duidelijke visie in handen voor kinderen, leerkrachten en ouders, zodat zij zich op een positieve manier weten te handhaven in sociaal stressvolle omstandigheden. Kanjertraining kenmerkt zich door een nauwe samenwerking van ouders met leerkrachten. Onder het motto: wat je meemaakt is interessant, vervelend of naar, maar hoe je ermee omgaat is belangrijker, dat vormt je. We creëren oplossingen waarmee je elkaar en de situatie recht doet. Oplossingen die in de toekomst houdbaar zijn.

Kernwoorden van de Kanjertraining zijn: vertrouwen, rust, wederzijds respect, sociale redzaamheid, ouderbetrokkenheid, burgerschap, gezond gedrag en duurzaamheid.

Methode WO:

Naut, Meander en Brandaan (tweede versie) Voor het vakgebied wereld oriëntatie gebruiken wij vanaf groep 3 de methode Naut, Meander en Brandaan vernieuwde versie. In deze methode wordt ruim aandacht aan burgerschapsvorming besteed. Het is van belang dat de kinderen via de zaakvaklessen kennismaken met een breed perspectief dat hun eigen perspectief overstijgt. Daarnaast ontwikkelen de kinderen naast kennis en vaardigheden ook inzichten en attitudes die passen bij het mondiaal denken en bijdragen aan de vorming van verantwoordelijke burgers. De eigen identiteit van de kinderen speelt hierin een belangrijke rol.

Daarnaast:

- Organiseren wij excursies naar aan leerstof- en schoolthema's gerelateerde onderwerpen.
- Stimuleren en organiseren wij maatschappelijk georiënteerde programma's. Zoals het jeugdjournaal.
- Stimuleren van ouders om bij opvoedkundige problemen contact te zoeken met hulpverlenende instanties en/ of met de schoolarts.
- Stimuleren wij maatschappelijke betrokkenheid bij onze leerlingen door middel van bezoeken aan zorgcentra; het betrekken van ouderen bij het onderhouden van onze schooltuin, etc.
- Stimuleren wij het democratisch denken dmv klassengesprekken over maatschappelijke thema's en onze leerlingenraad.
- Stimuleren en organiseren wij digitale geletterdheid binnen onze school dmv gastlessen.
- Stimuleren en organiseren wij de onderzoekende houding bij leerlingen door middel van de inzet van de methode Steam, inrichting van ons technieklokaal, in huis halen van Mad Science.
- Stimuleren wij op het Cultuurgebied een aanbod op school dat gedurende het hele schooljaar voor alle groepen in de school maar ook daarbuiten (culturele uitstapjes) plaats zal vinden.

Organisatie:

Burgerschap vindt binnen de methodes haar plek in het lesaanbod. Verder is er een jaarplanning mbt culturele activiteiten, digitale geletterdheid, etc. Vwb democratisch denken is er een schema voor onze leerlingenraad. Onze maatschappelijke betrokkenheid organiseren wij op projectbasis. Enerzijds wordt deze door de methode bepaald; anderzijds door andere zaken zoals bezoek aan een zorgcentrum rondom de feestdagen etc. De ouderen die in onze schooltuin werken krijgen daar een plek, een blokhut en materiaal en werken met ons samen tijdens de lessen van de moestuinman.

[beschrijf hier hoe de school vormgeeft aan *Burgerschap*. Werkt de school met een methode? Welke? Hoe komt *Burgerschap* daarin aanbod? Met meerdere methodes? Organiseert de school bepaalde activiteiten in relatie tot *Burgerschap* per cursusjaar? Heeft de school een overzicht van deze activiteiten? Is er sprake van *Burgerschap* via projecten? Heb je een koppeling gemaakt tussen *Burgerschap* en *The Leader in Me*? Geef je lessen *Filosofie*? Het is sowieso van belang om aan te geven c.q. aan te tonen dat *Burgerschap* doelgericht en samenhangend gegeven wordt]

[in de paragrafen die nader ingaan op de methodes die de school gebruikt, kan de school verdere informatie geven over de methodes. Gebruik je een bepaalde methode niet, dan kan de paragraaf worden uitgezet]

6.4 De School als oefenplaats

Aan het begin van het schooljaar worden in groep 1 t/m 8 gezamenlijke groepsregels opgesteld, dit is een aanvulling op de schoolregels die er al zijn. Binnen de school spreekt elke leerkracht een leerling aan op het naleven van de afspraken stimulerend en corrigerend. Leerlingen mogen ook op gepaste wijze leerkrachten aanspreken op de afspraken.

Er wordt in de eerste 6 weken gewerkt vanuit de Gouden Weken en de eerste 3 weken in januari vanuit de Zilveren weken. In deze weken ga je aan de hand van werkvormen aan de slag met sociale en maatschappelijke competenties.

Na elke vakantie doorloopt een groep bepaalde fasen in het proces van groepsvorming. De eerste weken aan het begin van het schooljaar worden de Gouden Weken genoemd. Deze weken zijn bij uitstek geschikt om een fundament neer te zetten voor een goede groepsvorming en fijne sfeer. Leerlingen verkennen elkaar, de leraar en de regels. Na de kerstvakantie kan met name de fase van storming weer zorgen voor onrust in de groep: je bent dan met de klas in de Zilveren Weken beland. Dit is een goed moment om weer extra aandacht te besteden aan de sfeer in de klas.

Door het jaar heen werken we binnen de school met de sociaal emotionele methode Kanjertraining. Om in gesprek te gaan over gedrag bij kinderen maken we bij de petten van Kanjertraining gebruik van petjes met vier verschillende kleuren. Wanneer er zich een probleem of stressvolle situatie voordoet hebben we een keuze om verschillend te reageren. Binnen de psychologie wordt dit coping genoemd. Zolang je handelt vanuit vertrouwen en op basis van wederzijds respect zijn deze verschillen tussen mensen goed en waardevol. Wanneer je zo handelt noemen we dat binnen de Kanjertraining dat je een drager bent van de witte pet. Je durft jezelf te zijn, je bent zelf te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Kortom je bent een kanjer.

Als laatste willen we graag nog de leerlingenraad benadrukken die op dit moment actief is in de bovenbouw van de school. We willen kijken of dit door de werkgroep door ontwikkeld kan worden naar een proces waarbij meer groepen betrokken zijn en de raad gekozen wordt volgend verkiezingen met een campagne erbij.

Op dit moment staat: Wij werken met een leerlingenraad in de bovenbouw, bestaande uit een jongen en een meisje uit elke groep (6 t/m 8). Op dit moment is het een voltallige leerlingenraad met 12 leerlingen o.l.v. een groepsleerkracht.

De zittingstermijn van de leerlingen is in principe 3 jaar; de leerlingen worden in groep 6 d.m.v. democratische stemmen gekozen.

In principe komt de leerlingenraad 4x per schooljaar bij elkaar; incidenteel is dit vaker binnen een schooljaar.

6.5 Ons schoolcurriculum

Wij beschouwen burgerschap als een belangrijk en wezenlijk onderdeel van ons onderwijsprogramma. Natuurlijk komt burgerschap aan bod bij diverse andere vakken en vakonderdelen. Omdat wij burgerschapsonderwijs net als rekenen en taal tot de basisvaardigheden behoort, kiezen we daarnaast (en vooral) voor een longitudinale, planmatige en gestructureerde aanpak. De wet introduceert wat dat betreft de begrippen: doelgericht, samenhangend en herkenbaar. Die termen vormen ons uitgangspunt van denken. Ons schoolbrede curriculum is in de bijlagen te vinden.

Bovenstaande schema werk je dan per bouwsteen uit.

7 Zorg voor kwaliteit

7.1 Algemeen

Op onze school streven we ernaar om kwalitatief goed burgerschapsonderwijs te verzorgen. Onze uitgangspunten zijn:

- Ons burgerschapsonderwijs voldoet aan wettelijke eisen
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de verwachtingen van de samenleving (zie het waarderingskader van de Inspectie van het Onderwijs)
- Ons burgerschapsonderwijs is doelgericht
- Wij zorgen ervoor dat er samenhang is in ons burgerschapsonderwijs
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de behoeften van de leerlingen
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij wat wij zelf belangrijk vinden
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij onze visie
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij onze mens- en maatschappijvisie

7.2 Kwaliteitszorg

Onder kwaliteitszorg verstaan we het vaststellen en realiseren van onze doelen, het meten of onze doelen in voldoende mate zijn bereikt en tenslotte het borgen of verbeteren van onze kwaliteit. In dit document hebben we onze missie, onze visie, onze kernwaarden en onze doelen voor burgerschap vastgesteld. Ieder doel hebben we nader uitgewerkt en voorzien van kenmerken (kenmerkend voor onze school is ...). Daarnaast beschikken we over een aantal kwaliteitskaarten die de doelen beschrijven voor een bepaald deelaspect (thema):

1. De kwaliteitskaart Burgerschap
2. De kwaliteitskaart Sociaal-emotionele ontwikkeling
3. De kwaliteitskaart Identiteit.

Daarmee hebben we onze kwaliteit uitvoerig beschreven. Naast de kwaliteitskaarten beschikken we over een aantal vragenlijsten om bepaalde aspecten van burgerschap te meten. We meten de kwaliteit van ons burgerschapsonderwijs op de volgende wijze (zie ook onze meerjarenplanning):

1. Meting Basiskwaliteit (2 x per vier jaar).
2. Vragenlijst Burgerschap leerlingen (1 x per jaar)
3. Sociale ontwikkeling (jaarlijks via Kanvas)
4. Vragenlijst Veiligheid Leerlingen (jaarlijks): gegevens worden aangeleverd bij de inspectie.

Op basis van de uitslagen stellen we actiepunten vast. De gekozen actiepunten worden opgenomen in een projectplan (werkgroep), in het jaarplan of in het schoolplan.

7.3 Monitoring Burgerschap

In het kader van onze kwaliteitszorg monitoren we ons burgerschapsonderwijs op drie niveaus:

- Op schoolniveau (wat is de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs op onze school?)
- Op groepsniveau (hoe functioneert een groep in relatie tot onze visie, onze doelen/competenties en de basiswaarden?)
- Op kindniveau (hoe functioneert een leerling in relatie tot onze visie, onze doelen/competenties en de basiswaarden?)

Op **schoolniveau** beschikken we over een meerjarenplanning die verheldert wat we wanneer meten (en evalueren). We gebruiken ParnasSys WMK-PO om één keer per jaar de Schooldiagnose IJkpunten voor goed burgerschapsonderwijs te meten. Op basis van een analyse van de uitslagen stellen we verbeterdoelen vast. We bespreken de uitslagen van de meting, onze analyse, onze conclusies en de gekozen verbeterdoelen met de bestuurder (als onderdeel van de marap) en de MR. Tevens publiceren wij e.e.a. in onze schoolgids.

Op **groepsniveau** meten wij ons burgerschapsonderwijs één keer per jaar (april) in de **groepen 5 t/m 8** met een vragenlijst van ParnasSys WMK-PO. De leraren analyseren de uitslagen, trekken conclusies en stellen actiepunten vast voor hun groep. Vanuit de vraag: wat ga ik -als leerkracht- doen in mijn groep ten aanzien van burgerschapsonderwijs? Waar liggen de ontwikkelmogelijkheden en wat vind ik -in samenspraak met de leerlingen- noodzakelijk? De gekozen actiepunten van de groepen worden in kaart gebracht door de schoolleiding en verwerkt in een totaal-overzicht.

Op kindniveau monitoren wij ons burgerschapsonderwijs één keer per jaar (november) in de **groepen 1 t/m 4** met een zogenaamde kindkaart. Deze kindkaart is door de leerkrachten van groep 1 t/m 4 ontwikkeld en bevat items die samenhangen met onze schooldoelen voor burgerschapsonderwijs.

7.4 Publieke verantwoording

In het Onderzoekskader (2021) van de Inspectie van het Onderwijs staat SKA3: Evaluatie, verantwoording en dialoog. In dat kader evalueren we jaarlijks het thema *Burgerschap* onder leiding van de werkgroep *Burgerschap*. In het kader van 'dialoog' bespreken we de uitkomsten van zelfevaluaties, vragenlijsten (zie Kwaliteitszorg), onze analyses en de voorgenomen acties met ons bestuur en de MR. In ons jaarplan en onze schoolgids leggen we verantwoording af over onze activiteiten met betrekking tot burgerschap. Het jaarplan en de schoolgids worden gepubliceerd op onze website. Daardoor is al de informatie beschikbaar voor alle ouders/verzorgers van de school.

In het schoolplan en de schoolgids hebben we onze missie, visie en doelen opgenomen. In het schoolplan staat ook vermeld hoe we zorgdragen voor een kwaliteitscultuur en een oefenplaats waarin de basiswaarden centraal staan. Tenslotte geeft het schoolplan inzicht in de monitoring van burgerschap, informatie over de ondersteuning en facilitering van de leraren en de actiepunten voor de komende jaren. In de schoolgids geven we de uitslagen van metingen (op hoofdlijnen), de actiepunten naar aanleiding van de metingen en de evaluatie van de uitgevoerde actiepunten.

7.5 De module Burgerschap

In ons schoolplan hebben we op hoofdlijnen alle wettelijke zaken m.b.t. burgerschap beschreven. We verwijzen daar steeds naar de *Module Burgerschap* die we gebruiken (Mijn Schoolplan). De werkgroep *Burgerschap* is eigenaar van deze module. Eén keer per jaar (juni) wordt de inhoud van de module aangepast als dat noodzakelijk is. Daarna volgt in alle gevallen een (evaluatie) gesprek met het team.

8 Taakverdeling

8.1 Organisatie (wie doet wat)

Het realiseren van burgerschapsonderwijs vraagt veel van ons team en daarom om een heldere taakverdeling. De onderstaande tabel geeft een overzicht van wie wat doet en wanneer.. De werkgroep *Burgerschap* is de eigenaar van het activiteitenoverzicht. Ze zorgt ervoor dat de taken tijdig en naar behoren worden uitgevoerd.

Wat	Wie	Wanneer
Meting Basiskwaliteit	Directeur	1 x per twee jaar - april
Meting Burgerschap (Quick Scan)	Directeur	1 x per vier jaar - april
Meting Schooldiagnose Burgerschap	Directeur	1 x per jaar - april
Afname vragenlijst Burgerschap Leerlingen	Directeur	1 x per jaar - april
Afname Kindbegrip	IB-ers	2 x per jaar
Afname Vragenlijst Veiligheid Leerlingen	IB-ers	1 x per jaar - april
Afname Vragenlijst Diversiteit Ouders en Leerlingen	Directeur	1 x per vier jaar - april
Dialog met bestuur en MR	Directeur	Mei
Burgerschap en jaarplan	Directeur	Juli
Burgerschap en schoolgids	Directeur	Juli
Vaststellen van maatschappelijke vraagstukken	Werkgroep	Juni
Redigeren van het beleidsstuk (1 x per jaar)	Werkgroep	Juni
Invullen van het curriculum	Leraren	Cursusjaar
Bijhouden map Burgerschap	Leraren	Cursusjaar
Evaluatie Burgerschap	Werkgroep en Team	Juni